

**Fișa de evaluare a rezultatelor științifice
privind implementarea proiectului:**

Cifrul -16.00420.08.18A

Titlul proiectului - Evaluarea sustenabilității sistemului național de pensii și identificarea soluțiilor de reformare în contextul asigurării securității sociale și economice a Republicii Moldova/ Proiect din cadrul Programului de Stat *Securitatea economică în contextul integrării regionale și europene a Republicii Moldova*, director – acad. Belostecinic Grigore
Directorul proiectului – VEREJAN Oleg, dr în economie, conf. univ.

1.	Noutatea și valoarea rezultatelor științifice, demonstrate prin lucrări originale publicate în reviste de specialitate, referate la conferințe, patente, brevete de invenție, certificate de autor etc.	foarte înaltă	Înaltă	modestă	insuficientă	
		☐	☒	☐	☐	
Aprecierea narativă a noutății și valorii rezultatelor științifice (opțional)						
2.	Aplicarea practică a rezultatelor		DA	NU		
		Tehnologii și materiale noi, mostre elaborate, noi soiuri de plante și specii de animale, modele de utilitate, obiecte de artă, produse cu drept de proprietate intelectuală etc.	Da			
		Aprecierea narativă (opțional)				
		Utilizarea rezultatelor (implementarea actuală)	Da			
		Utilizarea rezultatelor (perspective de implementare)	Da			
		Aprecierea narativă a noutății și valorii științifice (opțional)				
		<ul style="list-style-type: none"> • elaborarea sistemului de indicatori statistici care poate fi utilizat de autoritățile publice naționale pentru monitorizarea performanțelor sistemului național public de pensii; • aplicarea sistemului elaborat de indicatori statistici în analiza și radiografierea situației curente a sistemului public de pensii național; • utilizarea metodelor actuariale de evaluare a sistemului național de pensii și pentru cuantificarea deficitului bugetului public de asigurări sociale pe termen lung; • estimarea actuarială a planurilor facultative de pensii cu beneficii definite și contribuții definite și identificarea prin cuantificări actuariale cele mai optime planuri private de pensii pentru Republica Moldova; • utilizarea metodelor de prognoză în cuantificarea impactului evoluțiilor demografice curente și viitoare, procesului migraționist asupra capacității de plată a sistemului public de pensii; • aplicarea metodelor comparațiilor internaționale în evaluarea comparativă a sistemului național de pensii cu cele mai bune practici europene; • elaborarea soluțiilor alternative de reformare a sistemului național de pensii prin prisma strategiilor și directivelor Uniunii Europene și recomandărilor instituțiilor internaționale. 				

3.	Participarea tinerilor în procesul de cercetare (teze susținute sau pregătite în timpul realizării proiectului (licență/masterat/doctorat))		
	Suficient ☒	Insuficient ☐	
Comentarii (opțional)			
4.	Participarea în programe internaționale		
	Propuneri de proiecte	DA	NU
	Propuneri elaborate / granturi câștigate în cadrul Programului Orizont		NU
	Propuneri elaborate / granturi câștigate în cadrul programelor bilaterale		NU
	Propuneri elaborate / granturi câștigate în cadrul altor programe regionale sau internaționale		NU
	Noi colaborări internaționale inițiate în decursul realizării proiectului	DA	
Comentarii (opțional)			
Platfoma pentru îmbătrânire activă, HelpAge International Moldova, anul 2017. Colaborarea avea ca scop diseminarea publică a avantajelor și riscurilor aferente reformei sistemului public de pensii inițiate din 01.01.2017.			
5.	Managementul implementării proiectului		
		DA	NU
	Atingerea rezultatelor scontate (în raport cu obiectivele propuse)	Da	
	Comentarii (opțional)		
6.	Infrastructura și echipament de cercetare utilizat pentru realizarea proiectului		
		DA	NU
	Utilizarea echipamentului științific performant la realizarea proiectului	Da	
Comentarii (opțional)			
7.	Concluzii, observațiile, recomandări generale		
	Raport acceptat x	Raport acceptat condiționat ☐	Raport respins ☐
	Aprecierea narativă (până la 100 cuvinte) Prin conținutul lor, cercetările realizate în cadrul proiectului reprezintă un element de originalitate și noutate deplină, deoarece până în prezent în Republica Moldova nu a fost abordată din punct de vedere științific și metodologic problematica reconfigurării sistemului public de pensii din Republica Moldova prin prisma criteriilor de eficiență în contextul implementării actelor normative privind securitatea economică a Republicii Moldova. Pentru asigurarea supravegherea stării sistemului de		

pensii și monitorizării riscurilor de incapacitate de plată a unui sistemului public de pensii, a fost elaborat un sistem de indicatori statistici, care poate fi utilizat de autoritățile publice naționale din domeniul protecției sociale prin pensii, în special pentru limita de vârstă (autoritatea publică centrală și Casa Națională de Asigurări Sociale). De asemenea, cercetările prin metodele actuariale realizate în cadrul proiectului au demonstrat că îmbătrânirea populației, migrația peste hotare a persoanelor apte de muncă și astfel reducerea numărului de contribuabili, precum și practica „salariului în plic” sunt câțiva dintre factorii care pun în pericol actualul sistem de pensionare. Astfel, determinarea unei alternative la sistemul curent de pensii trebuie să fie o prerogativă de bază a autorităților publice. Or, reforma sistemului de pensii realizată începând cu 01.01.2017 a avut un efect favorabil pentru beneficiarii de pensii, însă pe termen lung, reformei denotă riscuri de sustenabilitate. Astfel, se constată că capacitatea de plată a Bugetului de Asigurării Sociale de Stat este amenințată de riscurile demografice și economice, în timp ce pe termen scurt (3-4 ani) se observă a încadrare în parametrii admisibili de rezistență la șocurile economice și sociale. Cele mai adecvate alternative de reformare se referă la combinarea sistemului actual cu cheme de pensii cumulative (de tip multipilon sau condițional-cumulative). Însă până la reformarea complexă a sistemului de pensii și asigurarea implementării politicilor de creștere a ocupării forței de muncă, cercetările în cadrul proiectului au demonstrat că pe termen scurt, autoritățile publice trebuie să intervină în diminuarea riscurilor evidențiate, care amenință securitatea socială și economică a țării. Intervenția imediată se manifestă prin necesitatea creării unui fond de rezervă/de acumulare de protecție socială, care va fi utilizat numai în condiții de criză sistemică, cu repercusiuni asupra fondurilor de asigurări sociale. Or, înființarea fondului poate treptat să înlocuiască schema actuală de pensii publice cu o schema de capitalizare („pensie prin capitalizare”).

Au fost evaluate practicile internaționale și identificate unele soluții alternative de reformare a sistemului public de pensii național, contribuind astfel la asigurarea securității sociale și economice a țării. În acest scop, merită atenție rezultatele din cadrul cercetării privind identificarea oportunităților investiționale aferente programelor de pensii cumulative aferente sistemelor de pensii bazate pe principii cumulative. Ceaste aspecte au fost posibile prin utilizarea pentru primară în context național, a metodelor actuariale de analiza a programelor investiționale specifice fondurilor private de pensii.

De asemenea, au fost prezentate avantajelor sistemului de pensii cu capitalizare prin aplicarea metodelor actuariale și analizate programelor investiționale a fondurilor private de pensii.